

Vogelgriep: handreiking voor het opruimen van dode wilde vogels en de omgang met levende zieke vogels

11 februari 2021

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Wilde vogels kunnen besmet zijn met hoogpathogene aviaire influenza (HPAI). Wanneer het vogelgriepvirus circuleert, kunnen er mogelijk besmette wilde vogels gevonden worden. Er is behoefte aan een protocol voor de omgang met dode wilde vogels die gevonden worden en zieke levende vogels die gevonden worden, en die mogelijk besmet zijn met HPAI.

Opruimen dode wilde vogels

Ten algemene geldt dat het bij de vondst van veel dode wilde vogels het raadzaam is om kadavers op te ruimen, los van een eventuele HPAI besmetting. In eerste instantie is de rechthebbende of beheerder van de grond waarop een kadaver zich bevindt verantwoordelijk voor het opruimen van dode wilde vogels. Dat kan een particulier zijn (tuin bij woning, grote natuurterreinen), Rijkswaterstaat (Rijkswateren of (auto)snelwegen), een provincie (provinciale wegen), een waterschap (provinciale wateren), ProRail (treinspoor) of een gemeente (lokale wegen, lokale wateren, andere lokale openbare ruimten).

Wanneer dode wilde vogels mogelijk besmet zijn met HPAI, is het in het kader van diergezondheid en volksgezondheid van belang dat de kadavers worden opgeruimd. Bij een vermoeden van vogelgriep is de Rijksoverheid verantwoordelijk voor het laten onderzoeken van de kadavers. Het opruimen van de dode wilde vogels is dan, in aanvulling op de verantwoordelijkheid van rechthebbenden of beheerders, ook een verantwoordelijkheid van de overheid. Het is dan ook een gezamenlijk belang dat het opruimen van dode wilde vogels tijdig en op een verantwoorde wijze gebeurt. De rechthebbenden of beheerders wordt gevraagd om de dode wilde vogels op te ruimen.

Wanneer wordt geadviseerd dode wilde vogels op te ruimen?

Normaal gesproken zullen niet alle dode wilde vogels die in een gebied worden gevonden worden opgeruimd door rechthebbenden of beheerders, bijvoorbeeld als het een enkel kadaver of een klein aantal vogels betreft. Wanneer er mogelijk sprake is van vogelgriep, wordt rechthebbenden of beheerders gevraagd om in de volgende situaties dode wilde vogels op te ruimen:

- Als er meer dode wilde vogels worden gevonden dan gewoonlijk in dat gebied. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het type gebied; bijvoorbeeld in een woonwijk kan een ander aantal dode wilde vogels als afwijkend worden gezien dan in een natuurgebied, en
- Als er een ophokplicht geldt in het gebied waar de dode vogels worden gevonden.
- Als recent vogelgriep is vastgesteld bij wilde vogels in het gebied waar dode wilde vogels worden gevonden. Het is dan aannemelijk dat er nog virus circuleert onder wilde vogels en dat dode wilde vogels mogelijk besmet zijn.
- Als er (veel) dode vogels op een hoogwater vluchtplaats worden gevonden en er een ophokplicht geldt in dat gebied.
- Als er wegens een uitbraak bij gehouden vogels een beperkingszone is ingesteld in het gebied waar de dode wilde vogels worden gevonden, geldt een verbod op het verplaatsen van kadavers, tenzij dit gebeurt om de kadavers te verwijderen.

Meldcriteria bij vondsten van dode wilde vogels

- Als op dezelfde plek 1 of 2 dode wilde eenden, zwanen of ganzen worden gevonden of tot 20 andere wilde vogels, dan kan dit worden gemeld bij het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC).
- Wanneer op dezelfde plek 3 of meer dode eenden, zwanen of ganzen worden gevonden of meer dan 20 andere wilde vogels, dan kan men dit melden bij het landelijk meldpunt voor dierziekten via telefoonnummer (045) 54 63 188. Het veterinaire incidententeam van de NVWA neemt dan contact met de melder op.

Werkwijze bij vondsten van dode vogels die bij de NVWA gemeld worden

- De NVWA bepaalt of er monsters worden genomen.
- Als er monsters worden genomen regelt de NVWA transport en onderzoek van de monsters.
- De rechthebbende of beheerder van het gebied waar de vogels zijn gevonden zorgt ervoor dat de kadavers worden opgeruimd, nadat eventuele monsters door de NVWA zijn afgenomen.
- Op de [website](#) van de NVWA staat een handleiding voor het opruimen van dode wilde vogels.

Werkwijze bij vondsten van dode vogels die niet bij de NVWA gemeld worden

- Het opruimen van de kadavers is ook raadzaam als er veel dode vogels worden gevonden waarbij geen besmetting met HPAI wordt vermoed, vanwege een algemener risico voor de volks- en diergezondheid.
- Het is aan de rechthebbende of beheerder van de grond om deze vogels op een verantwoorde wijze op te (laten) ruimen.

Opvang zieke wilde vogels

Het opvangen van zieke wilde vogels is geen officiële taak voor overheden. Toch zullen bijvoorbeeld medewerkers van een dierenambulance, een boswachter of terreinbeheerder hier soms aan meewerken, al dan niet in opdracht van (lokale) overheden. Het regelen van de opvang is dan in principe de taak van degene die het dier wil opvangen.

Als er een ernstige verdenking is van een besmetting met HPAI (grote aantallen zieke vogels bij elkaar, neurologische verschijnselen, gevonden in een regio waar eerder besmette vogels zijn gevolgen) dan kan het vanuit het oogpunt van dierenwelzijn wenselijk zijn de dieren uit hun lijden te verlossen. Vanuit het oogpunt van diergezondheid is het onverstandig deze vogels bij andere vogels te huisvesten (bijv. bij een reguliere vogelopvang), ook niet als er quarantainemogelijkheden zijn. Met het euthanaseren worden de risico's voor dier- en volksgezondheid verkleind. Voor het euthanaseren is de desbetreffende dierenarts of elke andere persoon die de bevoegdheid heeft verantwoordelijk. Daar is een [rapport](#) over verschenen (voorjaar 2021) en daarvoor zijn regels opgesteld. Wildopvangcentra hebben protocollen ontwikkeld voor de opvang van vogels die mogelijk besmet zijn met vogelgriep, waarin bijvoorbeeld aandacht is voor quarantaineverblijven en hygiënemaatregelen. Dit is terug te vinden op het [platform](#) voor wildopvangcentra.